

નમસ્કાર!

આદરણીય શ્રોતાગણ, ગુરુજનો અને મારા વાહલા મિત્રો!
આજે મારા વક્તવ્યનો વિષય છે : "શિક્ષણની ગઈકાલ, આજ અને આવતીકાલ."

જેમ કે, "A person who stops learning is old, whether at twenty or eighty. A person who keeps learning is forever young." એટલે કે, જે માણસ શીખવાનું બંધ કરી દે છે તે વૃદ્ધ થઈ જાય છે, પછી ભલે તે વીસ વર્ષનો હોય કે એંસીનો. અને જે માણસ સતત શીખતો રહે છે તે હંમેશા યુવાન રહે છે. આ વિધાન શિક્ષણના શાશ્વત મહત્વને દર્શાવે છે.

શિક્ષણની ગઈકાલ

ગઈકાલના શિક્ષણની વાત કરીએ તો, આપણને ગુરુકુળની યાદ આવે છે. જ્યાં શિષ્ય ગુરુના સાનિધ્યમાં રહીને જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરતા હતા. તે સમયે શિક્ષણનો ઉદ્દેશ માત્ર પુસ્તકિયું જ્ઞાન આપવાનો નહોતો, પરંતુ વિદ્યાર્થીનો સર્વાંગી વિકાસ કરવાનો હતો. ગુરુ અને શિષ્ય વચ્ચેનો સંબંધ પવિત્ર અને આત્મીય હતો. ગુરુ પોતાના જ્ઞાનની સાથે સાથે સંસ્કારોનું સિંચન પણ કરતા હતા. ગુરુકુળમાં વેદ, ઉપનિષદ, ગણિત, જ્યોતિષ, યુદ્ધકળા અને જીવન જીવવાની કળા પણ શીખવવામાં આવતી હતી. આ શિક્ષણ પ્રણાલીનો પાયો 'સા વિદ્યા યા વિમુક્તયે' ના સિદ્ધાંત પર આધારિત હતો, જેનો અર્થ છે કે સાચું શિક્ષણ તે છે જે મુક્તિ અપાવે.

શિક્ષણની આજ

સમય બદલાયો, અને તેની સાથે જ શિક્ષણની પદ્ધતિ પણ બદલાઈ. આજનું શિક્ષણ ગુરુકુળથી નીકળીને શાળા અને કોલેજો સુધી પહોંચ્યું છે. આજે ટેકનોલોજીનો યુગ છે. કમ્પ્યુટર, ઇન્ટરનેટ અને સ્માર્ટ ક્લાસરૂમ આપણા શિક્ષણનો અભિન્ન ભાગ બની ગયા છે. આપણે ડિજિટલ યુગમાં જીવી રહ્યા છીએ, જ્યાં એક ક્લિક પર દુનિયાભરનું જ્ઞાન ઉપલબ્ધ છે.

આજના શિક્ષણનો ઉદ્દેશ માત્ર નોકરી મેળવવાનો બની ગયો છે, અને આપણે માર્ક્સની પાછળ દોડી રહ્યા છીએ. પણ શું ખરેખર આ સાચું શિક્ષણ છે? શું આ શિક્ષણ આપણા જીવનને સાચી દિશા આપી શકે છે? આજની શિક્ષણ પ્રણાલીમાં સ્પર્ધાનું પ્રમાણ એટલું વધી ગયું છે કે, વિદ્યાર્થીઓ પર માનસિક દબાણ વધ્યું છે. આપણે ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરીએ છીએ, પણ તેના પર એટલા નિર્ભર થઈ ગયા છીએ કે આપણે આપણી વિચાર શક્તિ અને સર્જનાત્મકતા ગુમાવી રહ્યા છીએ.

શિક્ષણની આવતીકાલ

જો આપણે શિક્ષણની આવતીકાલ વિશે વાત કરીએ, તો આપણે ટેકનોલોજી અને માનવતાનું એક સંતુલન બનાવવું પડશે. ભવિષ્યનું શિક્ષણ એવું હશે, જેમાં ટેકનોલોજી સહાયક હશે, માર્ગદર્શક નહીં. આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ અને મશીન લર્નિંગ જેવા ક્ષેત્રો આપણા શિક્ષણને નવી ઊંચાઈઓ પર લઈ જશે, પણ આ બધાની વચ્ચે આપણે આપણા મૂલ્યો અને સંસ્કારોને ભૂલવા જોઈએ નહીં.

આવતીકાલનું શિક્ષણ એવું હોવું જોઈએ, જેમાં દરેક વિદ્યાર્થી તેની રુચિ અને ક્ષમતા અનુસાર જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકે. જેમાં પુસ્તકિયા જ્ઞાનની સાથે સાથે જીવન કૌશલ્ય, ભાવનાત્મક બુદ્ધિમત્તા અને નૈતિક મૂલ્યોનું પણ શિક્ષણ આપવામાં આવે.

આપણે એવું શિક્ષણ વિકસાવવું પડશે જે વિદ્યાર્થીઓને માત્ર નોકરી માટે નહીં, પરંતુ જીવનના પડકારોનો સામનો કરવા માટે પણ તૈયાર કરે.

આજે આપણે શિક્ષણની આ યાત્રાને ફરીથી શરૂ કરવાની જરૂર છે, જેમાં આપણે ગઈકાલના જ્ઞાન અને સંસ્કારોને આજની ટેકનોલોજી અને ભવિષ્યની જરૂરિયાતો સાથે જોડી શકીએ. જેમ કે, "વિદ્યા દદાતિ વિનયમ્" એટલે કે વિદ્યા વિનય આપે છે. આ શ્લોક આપણને યાદ અપાવે છે કે, સાચા જ્ઞાનથી નમ્રતા આવે છે.

આશા રાખું છું કે આપણે બધા સાથે મળીને એક એવા ભવિષ્યનું નિર્માણ કરીશું, જ્યાં શિક્ષણ માત્ર માર્ક્સ માટે નહીં, પણ જીવનના મૂલ્યો અને સંસ્કારો માટે હશે.

જય હિન્દ! જય ભારત!

આભાર!